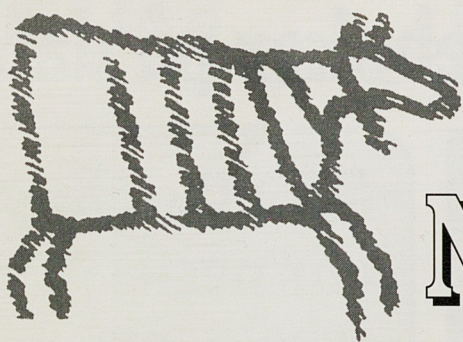

Ny

KPL

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET I OSLO

Nytt om gammelt

Nr. 1 - November 1992

FÅBERG HISTORIELAG – LILLEHAMMER

Kjære medlem i Fåberg historielag

Når vi nå skriver litt til deg om dette og hint av slikt som vi i styret er opptatt av, er det fordi vi vet at det er hos oss som i så mange andre foreninger, at de gjerne blir litt fjerne: Du betaler din kontingent fordi du synes at saken – i dette tilfelle lokalhistorien – er interessant eller kanskje til og med verdifull. Noe får du naturligvis igjen for pengene, selv om det jo ikke er så store summen: Invitasjon til et par, tre foredragskvelder pr. år samt noen turer, og muligheten til en viss rabatt på årboka.

Og så støtter du opp rundt aktiviteten forøvrig. Det er denne aktiviteten som styret – og enkelte ganske få medlemmer forøvrig – driver med, vi gjerne vil fortelle litt om. Dels fordi det kanskje er ting som du ikke vet, eller som du overså da de skrev om det i avisene. Dels fordi vi har behov for hjelp til noe registreringarbeid (det kan du lese om nedenfor). Og dels fordi dette er en måte å avvertere på som kanskje er mer effektiv enn en noe bortgjemt annonse i GLTs og Dagningens kunngjøringsspalter.

Årbok nr. 12 med tema fra 1890-årene

Utviklingen i Lillehammer for 100 år siden er hovedtema i årboken til Fåberg Historielag denne gang. I 1890-årene gav jernbanen støtet til utviklingen der Lillehammer forandret seg fra å være en liten husklynge til å bli en moderne småby.

100 år senere er det OL-utbygging som skal gi Lillehammer ny vekst og optimisme. I 1890-årene kom både jernbanen og elektrisiteten, Banken ble bygget, Søndre Park anlagt og kulturlivet blomstret opp i disse årene.

Ved siden av hovedtemaet har årboken

stoff om landhandel i Rudsbygd og en spennende fortelling om husmannsgutten fra Fåberg som ble skogbaron i Solør.

Redaksjonskomiteén har bestått av Anita Smestad, formann, Kristian Hosar, Ola Matti Mathisen, Ivar Olstad, Jan Vidar Lie Pedersen og Tore Pryser.

Også denne gang er boken produsert hos Thorsrud A.S, Lokalhistorisk Forlag, som har stilt sitt omfattende lokalhistoriske bildearkiv til disposisjon.

Høstmøte i Kulturhuset Banken

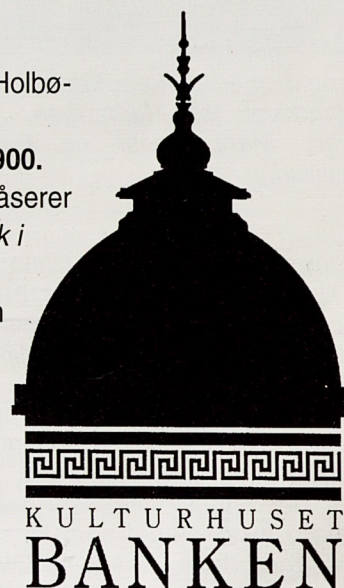
Høstens møte arrangeres i Holbøsalen i Kulturhuset Banken

onsdag 11. november kl.1900.

Arkitekt Bjarne B. Ellefsen kåserer og viser lysbilder: *Noen trekk i byutviklingen i Lillehammer.*

Det blir tidsriktig musikk som passer til offentliggjøringen av årets julegave: Fåberg Historielags årbok nr. 12.

Denne blir også behørig presentert. Alle er hjertelig velkommen til programmet, som vil ta et par timers tid.

Hjelp til å kontrollere kirkebøker på data

I arbeid med kirkebøkene i Opp-landsarkivet på Maihaugen. Aase Owren, Marit Hosar og Richard Fauskrud.

En gruppe innen Fåberg Historielag har skrevet kirkebøkene for Fåberg inn på data. Det gjenstår bare mindre arbeid før alle bøkene fra 1818 til 1876 er ført over til disketter.

Det er imidlertid fort at det oppstår skrivefeil slik at det er nødvendig å kontrollere og lese korrektur. – Vi håper det finnes interesserte medlemmer i historielaget som kan hjelpe oss med dette, sier Aase Owren, som har stått i spissen for arbeidet. – Det kan bli rene skrivefeil og det er

veldig lett å forveksle linjer eller overse noe. Derfor må vi sammenholde datautskriftene med originalen for å sikre oss mot feil.

Vi ber om at de som kan hjelpe oss med jobben, tar kontakt. Arbeidet må gjøres i Opplandsarkivet på Maihaugen. Der er det åpent mandag og tirsdag mellom 8 og 16 og på torsdager fra 16 til 21. Ellers kan arbeidstiden tilpasses den enkelte. Egentlig burde arbeidet gjøres av to og to sammen ved at én leser opp og én kontrollerer, men det er vanskelig med slik arbeidsmåte når det er andre brukere til stede i lesesalen.

De som kan tenke seg å ta et tak, bes kontakte Aase Owren på telefon 062 - 61472.

OL-utbygging blir neste årboktema

Arbeidet er så vidt kommet i gang med årboken for 1993. Denne gang blir de fysiske konsekvenser av OL-utbyggingen hovedtema, blant annet med de store forandringer som har skjedd i kulturlandskapet i kommunen. Det blir en omfattende billedokumentasjon om hvordan det så ut før, under og etter utbyggingen. Det blir også samtaler med folk som har fått hverdagen forandret på grunn av vinterlekene.

Kommunehistorie for Lillehammer og Fåberg

Lillehammer og Fåberg har ikke noen ordentlig kommunehistorie. "Byhistorikeren" Gunnersens bok om Lillehammer fra 1827 til 1917, og De sandvigske samlingers om Fåberg og Lillehammer utgitt i 1977 er de viktigste, ved siden av Historielagets 12 bøker. Nå tar kulturetaten i kommunen initiativet til et sammenhengende og grundig tre binds verk som dekker hele tidsrommet fra de aller eldste steinaldertider til vår OL-tidsalder. Prosjektet er stort i alle henseender, både hva gjelder arbeid og økonomi. Flere institusjoner er inne i bildet på dette forberedende stadium, både Oppland distrikthøgskole, De sandvigske samlinger, kommunen – og altså Fåberg historielag. Tanken er å komme i gang hurtig, og det blir sannsynligvis nytt å fortelle allerede om noen få måneder.

Fint fjell i vest

Historielaget ønsker å slå et slag for Fåberg vestfjell. I den siste – røde – utgaven av Vandreboke har vi tatt med en kortfattet beskrivelse av "Fint fjell i vest": Området mellom Torpaveien og Saksumdalen øst for Svartdalsvegen. Det er ikke mange lillehamringer som vet hvor fint det er her, og derfor vil vi sammen med Fåberg Vestsides Jakt- og Fiskeforening sørge for at området blir merket på samme solide måte som Kulturstien og enkelte av rutene i Vandreboke er skiltet. Dette skal etter planen skje til sommeren, og vi har bedt kommunen om økonomisk støtte.

Gammelt på Sundgaarden

Den gamle Sundgaarden under Systugun Nordhove har, som mange vet, steget opp av forfallet og blitt litt av en perle. Det er ildsjeler på Smestad ungdomsskole som står bak dette verket. Styremedlem Ole H. Rønningen i Historielaget har ved et par anledninger trådt til med råd og dåd når det var ønskelig. Først ved en planleggingsdag, da han orienterte meget interesserte lærere om årets gang på en gard før i tiden, og nå sist en dag i juni da skolen arrangerte en aktivitetsdag i gammel form. Sammen med Johanne Dahl og Anne Aurlien drev elevene med separering, ysting og kinning, og fikk til fulle erfare at jordbruksprodukter slett ikke gjør seg selv. Osten og smøret er forlengst fortært, men selvkokt såpe har skolen for år framover, forteller Kirsten Andberg på Smestad ungdomsskole.

Sundgaarden blir etterhvert riktig så godt utstyrt med gamle gjenstander som skolen enten har kjøpt, fått eller lånt for å kunne gi et skikkelig bilde av en gard før plastikk- og elektrisitetssalderen. Men fremdeles mangler de redskap, så hvis det er noen av Historielagets medlemmer som kan tenke seg å gi eller deponere vassele, vaskebrett, river, ljåer, hesteredskaper, strykejern for ovn, bryne og brynebutt til Sundgaarden, så er Kirsten Andberg og hennes kolleger svært glade for en henvendelse.

Fotoregistrering i Fåberg

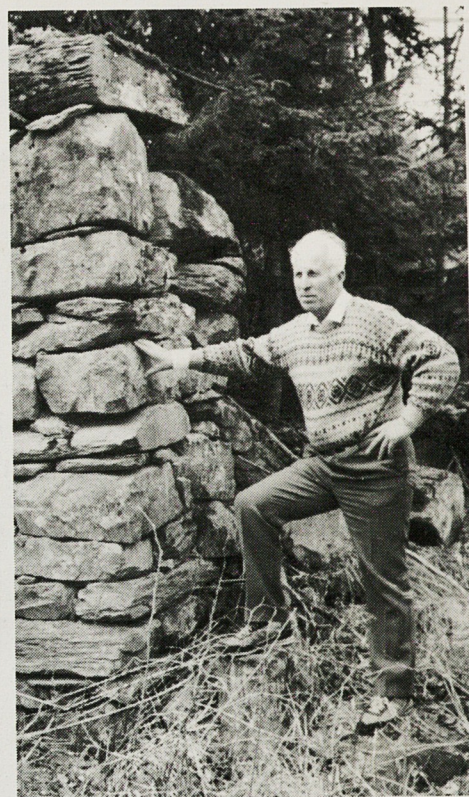
De to siste somrene har medlemmer i Fåberg Historielag gjennomført en omfattende fotoregistrering i Fåberg. Rundt 1.000 gårder, plasser, rester etter plasser og andre kulturminner er registrert og fotografert.

Storparten av arbeidet er nå gjort, det gjenstår bare noen opptak i Vingrom og enkelte plasser ellers. Arbeidet er ledet av Ole H. Rønningen. Sammen med Richard Fauskrud, Tore Haugen, Arne Lindstad, Bjørnar Bergsjordet og Titti Fryjordet har han trålet store deler av Fåberg-bygda med fotoapparater og registrerings-skjemaer.

– Det var på høy tid at arbeidet ble gjort. Egentlig er vi ute i seneste laget; mange som hadde opplysninger om de gamle plassene, er borte. Imidlertid tror jeg dette vil være verdifull dokumentasjon om bygda slik den var ved inngangen til 1990-årene, sier Rønningen.

Ved siden av fotografering i farger og svart/hvitt, er det ført ned nøyaktige opplysninger på spesiallagde registreringsskjemaer og alle stedene er tegnet inn på kart. Foreløpig vil alt materialet bli oppbevart i Opplandsarkivet på Maihaugen.

På grunn av utgiftene til fotomateriell og fremkalling, blir prosjektet relativt kostbart. Så langt har historielaget fått tilskudd fra Lillehammer kommune og Oppland fylke.

Ole H. Rønningen har ledet fotoregistreringen. Her er han fotografert ved det gamle teglverket til Traaseth gård

get fått tilskudd fra Lillehammer kommune og Oppland fylke.

Disse vant bokpakker

Historielaget hadde konkurranse og medlemsverving ved Håndverkets dag på Maihaugen i sommer. Mange meldte seg inn i laget og enda flere deltok i konkurransen om å gjette betydningen av gamle Fåberg-ord.

Imidlertid er det tydelig at mange av ordene var vanskelige. Særlig har mange bommet på "flysse" og "glåm". Mange mente at flysse betyr lettsindig kvinne.

Løsningen er: Flysse: simpel kjole. Glåm: melkeblending til å drikke. Petiko: lite rom. Ystkaulle: Osteform.

Vi har trukket ut tre vinnere som får bokpakker. Det er: Ivar Rikje, Saksumdal. Trygve Riise, Lågenveien 14 b, og Bjarne Løken, Sigrid Undsets vei 21.

Gratulerer! Bokpakke kommer i posten.

Husmannsplass ved kulturstien?

De fleste av Historielagets medlemmer kjenner til Fåberg kultursti, som virkelig er blitt en severdighet. Og som gledelig nok blir brukt av mange mennesker. Styret arbeider med ytterligere planer i den forbindelse, men er i en avventende fase. Vi sysler nemlig med tanker om å anlegge en husmannsplass langs stien. Huse- ne er langt på vei klare, men vi diskuterer fortsatt plasseringen. Gardbruker Iver Rustad på Øvre Dahl har sagt seg villig til å avgi grunn like nedenfor Jakthaugen, men fordi den ligger så nær tuftene etter den gamle vikingegarden på toppen av haugen, er vi fortsatt på diskusjonsstadiet.

Dersom vi greier å få til enighet med alle parter, både grunneier, fylkesarkeolog og historielag, blir det sikkert aktuelt å gå ut med bønn om praktisk hjelp fra lagets medlemmer. Dette kommer vi dermed tilbake til seinere, forhåpentligvis.

Nytt om gammelt

utgis av Fåberg Historielag, Lillehammer. Ivar Olstad og Kristian Hosar har skrevet teksten og Thorsrud a.s har tatt seg av produksjonen.

Returadresse/adresseendringer til Ivar Olstad, Nøttetreveien 27, 2600 Lillehammer.

Har laget 200 veiskilter

Arve Bakke har sammen med Kristen Bleken laget rundt 200 solide tre-skilter for å merke veier og stier i Lillehammer og Fåberg.

Arve Bakke og Kristen Bleken i Rudsbygd tok på seg å lage alle treskiltene som skulle vise vei gjennom Kulturstien i Fåberg. Skiltene ble laget av solid ukantet furu. Navn, symboler og piler ble frest inn og malt med bengalakk. Hvert skilt ble

satt opp på impregnerte stolper.

Siden har Arve Bakke laget et stort antall skilter til. Til sammen er det blitt rundt 200. Det er satt opp solide henvisningsskilter ved turstier i Fåberg, Søre Ål, Mesnasaga og i Vingrom.

Skiltene Bakke og Bleken opprinnelig laget til Kulturstien i Fåberg, er blitt så populære at også privatpersoner har bedt om å få laget slike som veivisere til hus og hjem.

Turer til Hamar og Rudshøgda

I slutten av september arrangerte Historielaget en tur til Baklien og Rudsbygd. Dette var tur nr.en i et program av ekskursjoner der målet er å bli kjent i de ulike bygdelagene i vår egen kommune. Dessverre var det ikke mer enn 20 stykker som fikk gleden av en trivelig og lærerik reise gjennom et stykke Fåberg mange ikke kjenner. Ole H.Rønningen var uhyre kunnskapsrik guide på smale veier. Det siste stykket opp til Stuksrud måtte vi bruke de apostlenes hester folk var henvist til tidligere, og ble belønnet med en prektig utsikt over solsida. Rudsbygd gammaldanslag serverte kaffe på den gamle festplassen, Jens Horn dro tonen på trekkspill, og Fåbergsangen ble avsunget før vi dro videre til besøk på Land, hos Helene og Arve Bakke øverst i Rudsbygd. Vi er overbevist om at turer som denne – og de som kommer – fortjener et større publikum, og vil bli flinkere til å drive markedsføring for dem.

Turen til Hamar like før St.Hans trakk flere interesserte, og det var en full buss som fulgte Per Granbergs drivende guiding sørover Ringsaker. OL-arenaen Vikingeskipet imponerte inntil det nesegruse. Jernbanemuseet viste seg fra sin beste side, og hos tidligere statsarkivar Jan H.Olstad på det nye, prektige arkivet kunne vi gjerne ha vært en stund til, enda vi da lå en time etter oppsatt program.

Hjelp oss å finne flere medlemmer

Vi vil så smått begynne å øke vårt temmelig beskjedne medlemstall: Vi er jo slett ikke så eksklusive at det ikke bør bli noen flere av oss. Hvis du som leser dette nyhetsbladet vil drive en liten propagandakampanje blant folk du kjenner som du synes bør høre hjemme i et historielag, er vi glade for det. Ta kontakt med ett av styremedlemmene, så kommer

det en hilsen fra oss ganske så snart.

Styremedlemmene er:

Ivar Olstad, tlf. priv. 50084,
Arve Bakke, tlf. priv. 64930,
Titti Fryjordet, tlf. priv. 62242,
Kristian Hosar, tlf. priv. 50507,
Ola A.Lien, tlf. priv. 65009,
Ann-Karin Norman, tlf. priv. 56535,
Ole H.Rønningen, tlf. priv. 53299

Bruk

Fåberg Historielags
årbok som julegave i år!
Som medlem får du kjøpt
den til medlemspris
hos Thorsrud a.s i
Suttestadvegen 4.